
ПРАВА НА ЧОВЕКА

ДЕЛОТО *ЧОРБОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ*

(Жалба № 39942/13)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

25 януари 2018 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

25.04.2018 г.

Това решение е станало окончателно при условията на чл. 44, § 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото *Чорбов срещу България*

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ в състав:

Ангелика Нюсбергер (Angelika Nußberger), председател,

Ерик Мьозе (Erik Møse),

Нона Цоцория (Nona Tsotsoria),

Йонко Грозев (Yonko Grozev),

Шифра О'Лиъри (Síofra O'Leary),

Мартинш Митс (Mārtiņš Mits),

Летиф Хюсеинов (Lətif Hüseynov), съдии, и

Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), секретар на отделението,

след закрито заседание, проведено на 19 декември 2017 г.,

постановява следното решение, прието на същата дата:

Процедура

1. Делото е образувано по жалба (№ 39942/13) срещу Република България, подадена в Съда на основание чл. 34 от Конвенцията

за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от български гражданин, г-н Георги Ангелов Чорбов („жалбоподателя“), на 10 юни 2013 година.

2. Жалбоподателят е представляван от г-жа С. Маргаритова-Вучкова, юрист, практикуващ в София. Българското правителство („Правителството“) се представлява от правителствения агент г-жа Л. Гюрова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, че правото му мирно да се ползва от притежанията си е нарушено в резултат на това, че властите не са платили втората половина от дължимия му адвокатски хонорар въз основа на договор, който той е сключил с тях. Той твърди също, че не разполага с ефективно вътрешноправно средство за защита в това отношение.

4. На 15 декември 2014 г. Правителството е уведомено за жалбата.

Фактите

I. Обстоятелства по делото

5. Жалбоподателят е роден през 1950 г. и живее в София. Той е адвокат, практикуващ в София.

A. Предистория

6. На 15 юли 2004 г. жалбоподателят подписва договор с тогавашното българско Министерство на земеделието и горите (наричано по-нататък „министерството“). Съгласно условията на договора жалбоподателят се ангажира да действа като процесуален представител на министерството по дело пред Международния арбитражен съд в Париж, за което министерството трябва да му плати 58 100 български лева (около 29 600 евро). Тази сума включва адвокатско възнаграждение и всички свързани разходи и разноски, направени от него във връзка с представителството.

7. Министерството плаща на жалбоподателя половината от дължимата сума в деня на подписването на договора. Договорът предвижда, че втората половина ще бъде изплатена на жалбоподателя в края на производството.

Б. Опит на жалбоподателя да получи плащане на втората половина от договорения хонорар

8. Производството пред Международния арбитражен съд в Париж приключва на 28 ноември 2005 година. На 19 декември 2005 г. жалбоподателят иска от министерството да му плати дължимия остатък, но министерството не отговаря. След това жалбоподателят иска от Софийския районен съд да му издаде изпълнителен лист срещу министерството. На 23 февруари 2006 г. съдът издава изпълнителен лист въз основа на договора от 15 юли 2004 г. за сумата от 29 631 лева, включваща 29 050 лева, дължими въз основа на договора, и 581 лева за разносните по изпълнителното производство, плюс законна лихва за периода от 1 февруари 2006 г. до пълното изплащане на сумата.

9. На 24 февруари 2006 г., в съответствие с чл. 399 от Кодекса от 1952 г., нотариус, действащ от името на жалбоподателя, връчва оригиналния изпълнителен лист на министерството и иска институцията да плати. Министерството отново не отговаря, поради което жалбоподателят търси помощта на омбудсмана. Впоследствие министерството потвърждава пред омбудсмана в писмо от 27 март 2006 г., че е получило нотариална покана за плащане и изпълнителния лист по делото на жалбоподателя. Министерството заявява също така, че ако парите за погасяване на дълговете на министерството не са включени в бюджета за текущата година, това ще бъде направено в бюджета за следващата година.

10. През м. юли 2006 г. министерството иска Софийската адвокатска колегия да открие дисциплинарно производство срещу жалбоподателя за това, че е действал срещу интересите на клиента си – министерството. Софийската адвокатска колегия прекратява това производство същата година, след като установява, че жалбоподателят не е действал в противоречие с интересите на министерството.

В. Производство, заведено от министерството срещу жалбоподателя

11. Министерството не плаща остатъка, дължим на жалбоподателя. Вместо това на 26 юли 2006 г. министерството предявява

граждански иск срещу него в съда, претендирайки обезщетение за неизпълнение на задълженията му, произтичащи от договора от 15 юли 2004 година. Сумите, претендирани като обезщетение за вреди, са 568 897.90 щатски долара и 29 500 лв. (приблизително 15 000 евро), като за последната сума изрично се посочва, че съответства на първата половина от хонорара, дължим на жалбоподателя, която му е платена от министерството при подписване на договора. Освен това министерството претендира 4648 лв. (около 2300 евро) неустойка, представляваща 8 % от общата сума от 58 100 лв. (около 29 600 евро), дължими на жалбоподателя като хонорар – тази неустойка е предвидена в договора, в случай че жалбоподателят не изпълнява договорните си задължения. В иска си пред съда министерството не споменава остатъка от хонорара, дължим на жалбоподателя при приключването на договора от 2004 година – сума, която е предмет на изпълнителния лист, връчен на министерството в началото на 2006 година.

12. С решение от 3 август 2009 г. Софийският градски съд, в качеството си на първоинстанционен съд, отхвърля иска на министерството по отношение на всички суми. Съдът констатира, че макар министерството в действителност да е претърпяло загуби в размер на 568 897.90 щатски долара в контекста на арбитражното производство в Париж, тези загуби не са резултат от поведението на жалбоподателя. Освен това съдът констатира, че жалбоподателят е изпълнил своите договорни задължения, поради което плащането, което е получил, съответстващо на първата половина от договорения хонорар, е дължимо и надлежно му е платено от министерството. Освен това, като се има предвид, че жалбоподателят е изпълнил договорните си задължения, не се дължи неустойката, договорена в споразумението в случай на неизпълнение.

13. След обжалване от страна на министерството с решение от 30 април 2010 г. Софийският апелативен съд отхвърля иска на министерството по отношение на двете претендирани суми за обезщетение (вж. § 11 по-горе). По-конкретно относно първата половина от заплатения на жалбоподателя хонорар съдът отбелязва, че министерството не претендира, че договорът, който е сключило с жалбо-

подателя, е анулиран, и констатира, че първата половина от платения хонорар не може да се счита за вреда. Съдът обаче приема, че жалбоподателят дължи на министерството сумата от 4648 лв. (около 2300 евро) като неустойка, тъй като по време на арбитражното производство е пропуснал да предаде на министерството искане от арбитража да му бъде представен оригиналът на документ. Неустойката, уговорена в договора между министерството и жалбоподателя, е дължима при неизпълнение от страна на жалбоподателя на задълженията му и не е необходимо министерството да доказва, че е претърпяло загуба в резултат на поведението на жалбоподателя. Поради това съдът уважава иска на министерството за сумата от 5102.88 лв., която включва 4648 лв. неустойка и 418.88 лв. разноски по делото. Поради това, че в исковата молба на министерството не се споменава остатъкът от дължимия на жалбоподателя хонорар, в нито един момент съдът не разглежда в това решение дали втората половина от плащането на хонорара, договорен в споразумението, му се дължи след приключването на договора.

14. В окончателно решение от 28 юни 2011 г. Върховният касационен съд (ВКС) не допуска касационно обжалване, като приема, че не са налице законовите предпоставки за това. Така решението на Софийския апелативен съд става окончателно на тази дата.

Г. Последващо развитие

15. На 12 юли 2011 г. жалбоподателят, с надлежно връчена нотариална покана, отново иска от министерството да му изплати сумата от 57 964.81 лв., която представлява 29 050 лв. (основната сума, съответстваща на остатъка от дължимия му хонорар), 12 874.58 лв. (неустойка, договорена в договора в случай на неизпълнение на договорните задължения от страна на министерството), 20 143.23 лв. (законна лихва) и 581 лв. (разходи и разноски) минус осемте процента неустойка в размер на 4648 лв., която Софийският апелативен съд в своето решение е осъдил жалбоподателя да плати на министерството.

16. На 15 юли 2011 г. министерството отговаря, че задълженията му трябва да се изплащат от неговия годишен бюджет, а при липса на средства средствата за неизплатени задължения следва да

бъдат включени най-късно в бюджета за следващата година. Освен това министерството иска от жалбоподателя да представи оригиналния изпълнителен лист. Жалбоподателят отговаря писмено на министерството на 28 юли 2011 г., като заявява, че вече му е връчил оригинала на изпълнителния лист, и уточнява датата и номера на нотариалния документ, с който това е направено (вж. § 8–9 по-горе).

17. На 2 август 2013 г. жалбоподателят отново писмено иска от министерството да му изплати дължимата сума. От министерството отговарят писмено в същия месец, като заявяват, че са получили оригиналния изпълнителен лист на 24 февруари 2006 г., но не могат да проследят какво се е случило с него след това.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Изпълнителни основания, изпълнителни листове и искове за установяване на право

18. До 2008 година чл. 237 от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г. („Кодекса от 1952 г.“) предвижда, че изпълнителните основания включват договори с нотариална заверка на подписи или други документи, въз основа на които може да бъдат издадени изпълнителни листове.

19. Според чл. 242, ал. 1 от Кодекса от 1952 г. изпълнителни листове се издават въз основа на писмени искания от страна на лице, притежаващо изпълнително основание. Такова искане трябва да бъде подадено до първоинстанционен съд, който следва да се произнесе по него в седемдневен срок (чл. 242, ал. 2 и 4).

20. Първоинстанционният съд проверява дали документът подлежи на изпълнение спрямо лицето, срещу което е поискан изпълнителният лист. Когато изискуемостта на вземането е в зависимост от изпълнението на насрещно задължение или от настъпването на друг факт, изпълнението на задължението или настъпването на факта трябва да бъдат установени или с официален, или с изходящ от длъжника документ (чл. 243, ал. 1 от Кодекса от 1952 г.).

21. Определението на съда за приемане или отхвърляне на молбата за издаване на изпълнителен лист подлежи на обжалване в седемдневен срок, който за кредитора се брои от деня, в който му е

връчено определението на съда, а за длъжника – от деня, в който му е връчена поканата за доброволно изпълнение (чл. 244 от Кодекса от 1952 г.).

22. Съдът издава изпълнителен лист в един екземпляр, подписан от съдия от съответния съд (чл. 246 от Кодекса от 1952 г.).

23. Член 97, ал. 1 от Кодекса от 1952 г. постановява, че всеки има право да предяви иск в съда, за да възстанови правото си или за да установи съществуването или несъществуването на едно право, когато той или тя има правен интерес от това.

Б. Изпълнение на парични вземания срещу държавни институции

24. По Кодекса от 1952 г. производство по принудително изпълнение не е възможно, когато държавата дължи парична сума. Това продължава да бъде така съгласно Гражданския процесуален кодекс от 2007 година („Кодекса от 2007 г.“).

25. Съгласно ал. 2 на чл. 399 от Кодекса от 1952 г., в сила до месец март 2008 г., лице, което има подлежащо на принудително изпълнение парично вземане срещу държавно учреждение, получава плащане от средствата, предназначени за тази цел в бюджета на учреждението. Изпълнителният лист, който доказва вземането, трябва да бъде представен пред финансовия орган на съответното учреждение. Ако в бюджета на учреждението няма налични финансови средства, по-висшестоящото учреждение трябва да направи необходимото средствата да бъдат налични в бюджета за следващата година.

26. Член 519 от Кодекса от 2007 г. предвижда, че не се допускат изпълнителни производства срещу държавно учреждение за събиране на паричен дълг. Изпълнителен лист, доказващ вземането, трябва да бъде получен от съда и след това представен на финансовия орган на съответното учреждение. Ако в бюджета на държавното учреждение няма налични средства, властите трябва да гарантират наличието на средства в бюджета за следващата година (вж. чл. 519, ал. 2 от Кодекса от 2007 г.).

27. Националните съдилища последователно потвърждават, че не са възможни преки изпълнителни производства срещу държавни

институции, които имат дългове, както и че конкретната процедура, която трябва да се следва, е тази, предвидена в чл. 519 от Кодекса от 2007 г. (Р. № 131859/29.05.2017 г. на СРС по гр. д. № 22589/2016 г.; Р. № 198/14.07.2010 г. на Окръжния съд – Хасково, по ч. гр. д. № 380; Р. от 15.05.2015 г. на Софийския окръжен съд по ч. гр. д. № 320/2015 г.; Р. № 173/23.03.2015 г. на Окръжния съд – Пазарджик, по гр. д. № 195/2015 г.; Р. от 13.07.2016 г. на Окръжния съд – Сливен, по гр. д. № 306/2016 г.). Върховният касационен съд постановява в определение от 2016 година, че плащането от държавно учреждение се извършва след представяне на оригиналния изпълнителен лист на това учреждение (Опр. № 194/27.04.2016 по дело № 604/2016 г., на ВКС, ТК, I т. о.).

Правото

I. Твърдяно нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията

28. Жалбоподателят се оплаква, че като не му плащат остатъка от дължимия въз основа на договора между него и министерството хонорар, властите са нарушили правото му мирно да се ползва от притежанията си, в нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията, който гласи следното:

„Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въведат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби“.

A. Допустимост

29. Съдът отбелязва, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, § 3 (а) от Конвенцията. Съдът отбелязва още,

че то не е недопустимо на друго основание. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. Основателност

1. Становища на страните

30. Правителството не оспорва неизпълнението на плащането на дължимия на жалбоподателя остатък от хонорара, нито факта, че властите му дължат тази втора половина от хонорара. То обаче поддържа, че плащането не е било дължимо до 28 юни 2011 г., което е датата на окончателното съдебно определение в производството, образувано от министерството (вж. § 13–14 по-горе).

31. По-конкретно Правителството твърди, че изпълнителният лист от 23 февруари 2006 г. е издаден единствено въз основа на договора между страните, а не вследствие на съдебно производство, приключило с решение относно защитима претенция с ефект *res judicata*. Правителството твърди, че в производството, образувано от министерството, последното оспорва иска на жалбоподателя за останалата част от хонорара, дължим му за осъщественото от него процесуално представителство. Този спор е уреден едва в края на това съдебно производство, когато съдилищата признават с окончателно решение иска на жалбоподателя за изплащане на дължимата му се по договора сума.

32. Правителството твърди също, че не оспорва, че това плащане е дължимо на жалбоподателя, но че министерството е загубило оригиналния изпълнителен лист, изискващ плащане, който му е представен през 2006 година. Това обстоятелство представлява пречка за плащането от страна на властите на дължимата сума.

33. В отговора си на становището на Правителството жалбоподателят оспорва началната дата за изчисляване на изискуемостта на вземането. Той твърди, че министерството не се е противопоставило на изпълнителния лист, издаден на 23 февруари 2006 г., макар че е можело да го направи съгласно чл. 244 и чл. 97, ал. 1 от Кодекса от 1952 г., който е бил в сила по времето на издаване на изпълнителния лист (вж. раздела за вътрешното право, § 21 и 23 по-горе). Освен това гражданското производство, образувано от ми-

нистерството, не се отнася до дълга, съответстващ на остатъка от неговия хонорар, а е образувано на други правни основания (вж. параграфи 11–13 по-горе). Жалбоподателят твърди, че претендираната от него искова сума подлежи на събиране от деня на приключване на производството в Париж в края на 2005 година, както и че министерството не го е уведомило за загубването на изпълнителния лист.

2. Преценката на Съда

а) Общи принципи

34. Съдът припомня, че автономното значение на концепцията за „притежания“ съгласно чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията е изложено в редица предходни дела (вж., наред с много други примери, *Depalle v. France* [ГК], № 34044/02, § 62, ЕСПЧ 2010 г.; *Fabris v. France* [ГК], № 16574/08, § 49, ЕСПЧ 2013 г. (откъси); и *Parrillo v. Italy* [ГК], № 46470/11, § 211, ЕСПЧ 2015 г.).

35. Когато имущественият интерес приема формата на иск, Съдът застъпва становището, че той може да се счита за „актив“ само когато има достатъчна основа в националното законодателство (вж. *Kopecký v. Slovakia* [ГК], № 44912/98, § 49 и 52, ЕСПЧ 2004-IX; *Maurice v. France* [ГК], № 11810/03, § 66, ЕСПЧ 2005-IX; *Vilho Eskelinen and Others v. Finland* [ГК], № 63235/00, § 94, ЕСПЧ 2007-II; и *Parrillo*, цитирани по-горе, § 213) или когато жалбоподателите имат „иск, за който е установено в достатъчна степен, че е изпълняем“ (вж. *Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic* (решение за допустимост), № 39794/98, § 74, ЕСПЧ 2002-VII), или когато засегнатите лица имат право да се позоват на факта, че конкретен правен акт няма да бъде анулиран с обратна сила в техен ущърб (вж. *Kopecký*, цит. по-горе, § 47; и *Noreikienė and Noreika v. Lithuania*, № 17285/08, § 36, 24 ноември 2015 г.), и когато такива правни актове биха могли да представляват договор например (вж. *Stretch v. the United Kingdom*, № 44277/98, § 35, 24 юни 2003 г.).

б) Приложение на тези принципи към настоящото дело

36. Съдът отбелязва на първо място, че не е предмет на спор между страните, че липсата на плащане на жалбоподателя на оста-

тъка от хонорара, дължим съгласно договора от 2004 г., представлява намеса в притежанията му. По-конкретно страните се съгласяват, че жалбоподателят е имал легитимното очакване да получи въпросното плащане. Това легитимно очакване приема формата на иск, който е достатъчно изпълняем съгласно националното законодателство и следователно представлява актив, защитен съгласно чл. 1 от Протокол № 1 (вж. § 35 по-горе). Страните обаче не постигат съгласие относно датата, на която плащането е станало дължимо.

37. Правителството твърди, че за жалбоподателя не е възникнало легитимно очакване до 28 юни 2011 г. – датата на окончателното съдебно решение в производството, образувано от министерството. Жалбоподателят твърди, че легитимното му очакване възниква в момента, в който е изпълнено съответното условие, предвидено в договора, а именно – края на производството в Париж.

38. Съдът отбелязва, че през месец февруари 2006 г. жалбоподателят придобива изпълнителен лист въз основа на договора, който е сключил с министерството през 2004 г. (вж. § 8 по-горе). Договорът представлява извънсъдебно изпълнително основание, което дава право на жалбоподателя съгласно националното законодателство да иска изплащане на сумата, посочена в него, след изпълнение на договорните условия (вж. § 18–19 по-горе). Съгласно съответната процедура жалбоподателят представя изпълнителния лист в министерството и иска да получи плащането (вж. § 9 по-горе). Показателно е, че министерството не оспорва изпълнителния лист, въпреки че е можело да го направи на основание на чл. 244 от Кодекса от 1952 г., ако е смятало, че плащането на остатъка не е било дължимо към онзи момент (вж. § 21 по-горе). Освен това министерството не е предявило иск по чл. 97, ал. 1 от същия кодекс, макар да е разполагало с тази възможност, ако е считало, че не дължи парите, претендирани от жалбоподателя (вж. § 23 по-горе).

39. В съдебното производство, което инициира впоследствие срещу жалбоподателя, министерството иска прилагането на клауза за неустойка, предвидена в договора, както и обезщетение, което включва връщането от негова страна на първата половина от хонорара, която вече му е платена от министерството. Видно от фактите,

в това производство министерството не оспорва валидността на договора като цяло, нито на някоя от неговите разпоредби, нито оспорва остатъка от хонорара, който жалбоподателят вече е заявил, че му се дължи, и който е предмет на настоящото дело (вж. § 11 по-горе). Националните съдилища също не се занимават с остатъка от хонорара в тези производства (вж. § 12–13 по-горе).

40. Съдът отбелязва, че макар в производството пред Софийския градски съд министерството да твърди, че жалбоподателят не е изпълнил задълженията си по договора, този съд е присъдил в полза на министерството само по една конкретна точка, по отношение на която неустойката, договорена в договора, е станала дължима от жалбоподателя. Софийският градски съд установява, че жалбоподателят е изпълнил своите договорни задължения във всички останали отношения, отказва възстановяване на министерството на първата половина от хонорара му и не споменава остатъка. За да получи плащането на този остатък, жалбоподателят е трябвало да получи изпълнителен лист и да го представи на министерството; направил е и двете неща. След като изпълнителният лист не е анулиран и жалбоподателят е спазил приложимата национална процедура за искане на дължимото плащане (вж. § 9 по-горе), Съдът няма друг избор освен да установи, че плащането е станало дължимо на 24 февруари 2006 г., когато изпълнителният лист е подаден в министерството. От документите в преписката е видно, че на жалбоподателя така и не му е платен остатъкът от полагащия му се хонорар.

41. Освен това, както става ясно от представените от ответното правителство становища пред Съда, то по същество не оспорва необходимостта от плащане на остатъка от хонорара, но изпълнителният лист от 2006 г. е загубен, което създава пречка за плащането (вж. § 32 по-горе и § 52 по-долу).

42. Горезизложените съображения са достатъчни, за да дадат основание на Съда да заключи, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

II. Твърдяно нарушение на чл. 13 от Конвенцията

43. Жалбоподателят се оплаква, че не е имал ефективно правно средство за защита във връзка със своето оплакване в противоречие с чл. 13 от Конвенцията във връзка с чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията. Член 13 гласи следното:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции“.

44. Жалбоподателят заявява, че липсата на ефективно правно средство за защита във връзка с неговата жалба е доказана от неговите многобройни неуспешни опити да получи плащане от министерството, които включват и обръщането му към омбудсмана.

45. Правителството подчертава, че това е еднократна, изолирана ситуация, която по никакъв начин не е представителна за обща или структурна липса на средства за защита в случай на неплащане от страна на държавните институции на неизплатените им задължения.

46. Съдът на първо място отбелязва, че това оплакване е свързано с разгледаното по-горе и също следва да се обяви за допустимо.

47. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е направил всичко, което е трябвало да направи по закон и на практика, за да получи плащане на дължимия остатък (вж. § 9 и 38 по-горе). Съдът отбелязва освен това, че процедурата за общо изпълнение на окончателните съдебни решения не е приложима по отношение на искове срещу държавата и че няма специална процедура, която да ускори или отстрани отрицателните последици от забавеното изпълнение в такива случаи (вж. § 24–27 по-горе). Съдът многократно е заявявал, че макар държавите членки да разполагат с широка свобода на преценка при предоставянето на такова средство за защита в съответствие със собствената си правна система и традиции, все пак трябва да съществува средство за защита на забавеното изпълнение на искове срещу държавата (вж. *Scordino v. Italy* (№ 1) [GC],

№ 36813/97, § 186–187, ЕСПЧ 2006-V; и *Burdov v. Russia* (№ 2), № 33509/04, § 96–100, ЕСПЧ 2009). Правителството не е посочило наличието на ефективно вътрешноправно средство за защита в такива ситуации.

48. Съответно Съдът констатира, че е налице нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 1 от Протокол № 1.

III. Приложение на член 41 от Конвенцията

49. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна“.

A. Обезщетение за вреди

50. Жалбоподателят претендира около 33 500 евро имуществени вреди, съответстващи на приблизително 22 000 евро като основна сума, покриваща остатъка от хонорара, който му се дължи, разходите, свързани с иска за плащане на тази сума, и неустойката, произтичаща от неуспеха на министерството да спази договорното си задължение да заплати този остатък, ведно с натрупаната лихва до 30 април 2010 г. (датата на решението на Апелативния съд), плюс 11 500 евро лихва върху горепосочените суми след 30 април 2010 година.

51. В допълнение, жалбоподателят претендира 9000 евро като обезщетение на неимуществени вреди. Тази сума включва 2000 евро, произтичащи от чувството на неудовлетвореност и безпокойство, причинени му във връзка с дисциплинарното производство, инициирано пред Софийската адвокатска колегия от министерството срещу жалбоподателя (вж. § 10 по-горе); 5000 евро, произтичащи от чувството на неудовлетвореност и безпокойство, причинени му за период от шест години, от заведеното от министерството съдебно производство за вреди срещу него (вж. § 11–14 по-горе); и 2000 евро във връзка с чувството му за неудовлетвореност, произтичащо от отказа

на министерството да му плати дължимата сума в продължение на повече от десет години.

52. Правителството оспорва иска за обезщетение за имуществени вреди и подчертава, че министерството не е платило, защото е загубило първоначалния изпълнителен лист, а жалбоподателят не е поискал да му бъде издаден дубликат. Правителството твърди, че претендираната сума, както е установено в представения от жалбоподателя експертен доклад, не съответства на фактите по делото.

53. Относно иска за обезщетение за неимуществени вреди Правителството счита претендираната сума за прекомерно завишена и твърди, че ако Съдът установи нарушение на Конвенцията по отношение на жалбоподателя, тази констатация би представлявала достатъчно справедливо обезщетение.

54. Съдът напомня, че за да бъдат присъдени имуществени вреди, жалбоподателят трябва да докаже, че е налице причинно-следствена връзка между нарушението и всяка твърдяна финансова загуба (вж. например *Družstevní záložna Priea and Others v. the Czech Republic* (справедливо обезщетение), № 72034/01, § 9, 21 януари 2010 г.).

55. Освен това Съдът отбелязва, че оплакването на жалбоподателя пред него се отнася до неплащането от страна на министерството на остатъка от установения в договор хонорар и Съдът е констатирал нарушение на Конвенцията в резултат на отказа на властите да го платят. Жалбоподателят не твърди, че се е опитал да предяви иск за свързаното плащане на неустойка от министерството, като представи изпълнителен лист по отношение на тази сума, който не е включен в първоначалния такъв, представен от него, и жалбата му пред Съда също не третира плащането на такава неустойка. Съответно Съдът не вижда връзка между търсеното обезщетение във връзка с неустойката и констатираното нарушение.

56. Въз основа на материалите, с които разполага, Съдът присъжда на жалбоподателя 15 000 евро за имуществени вреди плюс законната лихва за забава в България за периода от 1 февруари 2006 г. (както е предвидено в изпълнителния лист от 23 февруари 2006 г., вж. § 8 по-горе) до датата на пълното плащане.

57. Относно претенцията на жалбоподателя за обезщетение за неимуществени вреди Съдът констатира, че отказът на властите да заплатят остатъка от дължимата му договорна такса и продължителността и естеството на последвалото дисциплинарно производство несъмнено са причинили на жалбоподателя емоционално страдание. Следователно по отношение на неимуществените вреди Съдът присъжда на жалбоподателя сумата, претендирана от него в тази връзка, а именно 2000 евро.

Б. Разходи и разноски

58. Жалбоподателят претендира също приблизително 1260 евро за разходите и разноските, направени пред Съда, които да се изплатят директно на процесуалния му представител. Тази сума представлява 1000 евро за хонорар, 200 евро за разходи за превод и 60 евро за експертен доклад, в който се изчисляват сумите, дължими на жалбоподателя.

59. Правителството не коментира иска за разходи и разноски.

60. Съгласно съдебната практика на Съда жалбоподателят има право на възстановяване на разходи и разноски само доколкото е доказано, че те са били действително направени, били са необходими и са в разумен размер. В настоящия случай, като взема предвид документите, с които разполага, и горепосочените критерии, Съдът счита за разумно да присъди сумата от 1260 евро, покриващи разходите за производството пред Съда, които да бъдат изплатени директно на процесуалния представител на жалбоподателя.

В. Лихва за забава

61. Съдът счита за уместно лихвата за забава да бъде обвързана с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията;
3. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 13 от Конвенцията във връзка с чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията;

4. *Приема,*

а) че държавата ответник трябва да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно, на основание чл. 44, § 2 от Конвенцията, следните суми, които се конвертират в български левове по курса, валиден към датата на плащането:

(i) 15 000 евро (петнадесет хиляди евро) плюс законната лихва за забава в България за периода от 1 февруари 2006 г. до пълното изплащане, плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят, по отношение на имуществени вреди;

(ii) 2000 евро (две хиляди евро) плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят, по отношение на неимуществени вреди;

(iii) 1260 евро (хиляда двеста и шестдесет евро) плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят на жалбоподателя, по отношение на разходи и разноски, които да бъдат изплатени директно на процесуалния представител на жалбоподателя;

б) че от изтичането на гореспоменатия тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка за срока на забава, към която се добавят три процентни пункта.

5. *Отхвърля* иска на жалбоподателя за справедливо обезщетение в останалата част.

Изготвено на английски език и оповестено писмено на 25 януари 2018 г. в съответствие с правило 77, § 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик,
секретар

Ангелика Нюсбергер,
председател